

“Skeptisk” af psykolog og Ph.d. Theiss Bendixen har fra start en klar ambition – at hylde den videnskabelige metode samt sætte denne i stærk kontrast, til det der i bogen samlet betegnes “pseudovidenskaben”. Under sidstnævnte paraplybegreb gennemgår forfatteren både alternativ behandling, fake news/alternativ fakta, konspirationsteorier, vaccineskepsis m.m. – alle i forhold til de psykologiske mekanismer og fejlslutninger, der gør sig gældende relateret til hver enkelt. Forfatterens ærinde er at komme med et bud på, hvordan disse mekanismer skaber gode kår for pseudovidenskaben i vores tid. Dette samtidig med at videnskabens metoder og “dybe sandheder”, som han omtaler dem, har trange kår og formidlere af videnskab udfordres af “skeptikere” og andre der “forholder sig kritisk”.

En af bogens væsentligste pointer er en specificering af begrebet “skeptisk”. Bogens forfatter skelner mellem sund og usund skepsis. Den usunde skepsis omhandler kort sagt en blank afvisning af noget til fordel for en blind tillid til et alternativ, mens den sunde skepsis handler om en kritisk tilgang generelt set. Forfatteren opfordrer netop til en skeptisk tilgang til al information, man mødes med. Han påpeger, at mange selvudnævnte skeptikere alene forholder sig skeptiske overfor “systemet” og de officielle kanaler for viden, men ikke tilgår alternative informationsstrømme kritisk – typisk når sidstnævnte bekræfter forudindtagne overbevisninger, altså et eksempel på confirmation bias, der blandt mange andre psykologiske mekanismer udfoldes i bogen.

Bogen er opbygget således, at forfatteren i første del giver læseren et overordnet rids af (natur)videnskab og den videnskabelige metode og udvikling – heraf samt “de dybe sandheder”, f.eks. vedrørende universets begyndelse og byggesten. En væsentlig pointe i bogen er, at al viden opnået gennem videnskab altid baserer sig på, hvad vi med størst sikkerhed kan sige på nuværende tidspunkt – og at videnskaben netop også anerkender, at der er meget vi (endnu) ikke ved. Første del af bogen er altså en hyldst til videnskaben. I anden del tages opgøret med pseudovidenskaben, når denne sættes i forhold til videnskab. Bogens formål er at demonstrere videnskabens åbenlyse styrker og forrang i forhold til det, der samlet betegnes pseudovidenskab.

Denne læser sidder begejstret tilbage efter en god læseoplevelse med et samlet overblik over, det vi ved på baggrund af videnskab. Ligeledes med et begrebsapparat og rationaler vedrørende kritisk tilgang til det der beskrives som pseudovidenskab. Dog sidder jeg ligeledes tilbage med en følelse af, at bogen muligvis primært vil lykkes med at sparke åbne døre ind.

Bogens emne og ærinde er mere aktuelt end nogensinde i en tid, hvor Covid-19 påvirker os alle. Spørgsmål vedrørende regeringen og myndighedernes håndtering af virussen gennem restriktioner og tiltag giver visse kapitler i bogen et nærmest profetisk islæt. På baggrund af bogens højaktualitet forekommer det mig, at en læser, der ligesom undertegnede på forhånd overordnet set vil erklære sig enig i bogens hyldest, vil sidde tilbage bekræftet og rustet med videnskabens ordforråd og rationaler vedrørende egen overbevisning. Samtidig er min forventning, at en læser, der praktiserer den form for skepsis, der kategoriseres som usund skepsis af forfatteren, kan risikere at føle sig provokeret af bogens tilgang og muligvis talt ned til.

En hovedpointe i bogen er, at skepticism handler om *hvordan* man tænker, ikke *hvad* man tænker. Dog vil denne læser stille sig skeptisk overfor, hvor mange læserses tænkemåde der reelt vil ændres efter at have læst “Skeptisk”.

Bogen får mine varmeste anbefaling for sit bidrag til at skabe overblik over videnskab og pseudovidenskab. Ligeledes bidrager den i høj grad med sin gennemgang af psykologiske mekanismer med en forståelse for en tænkning, der sommetider kan være vanskelig at sætte sig ind i, når man ikke er enig. Der tegnes på denne vis et fint billede af, hvorfor der ser ud, som der gør på den anden side af mønten – om end det sandsynligvis ikke lykkes at bygge bro i denne omgang.

Af Ida Marie Arlander Hald, autoriseret psykolog